

پرسش ۱۳۴: حق تعالی می فرماید: (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ)...

سؤال / ۱۳۴: قال تعالى: (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ) ([148]).
هل يفهم من هذه الآية بأن الملائكة قسم من تنزلها يكون في الرؤيا لتبشير للمؤمنين؟

حق تعالی می فرماید: (بر آنان که گفتند: پروردگار ما الله است، و سپس پایداری ورزیدند، فرشتگان فرود می آیند که مترسید و غمگین مباشید، شما را به بهشتی که وعده داده بودند بشارت است). ([149])
آیا از این آیه چنین فهمیده می شود که گروهی از فرشتگان هستند که نازل می شوند تا بشارتی برای مؤمنان در رؤیا باشند؟

الجواب: بسم الله الرحمن الرحيم

والحمد لله رب العالمين، وصلى الله على محمد وآل محمد الأئمة والمهديين
نعم هذا أكيد، فالملائكة يبشرونهم بالرؤيا الصالحة بصلاح طريقهم واستقامة
وحسن عاقبتهم؛ لأنهم على ولاية الله سائرون، ولولي الله متابعون.

پاسخ:

بسم الله الرحمن الرحيم

والحمد لله رب العالمين، و صلى الله على محمد و آل محمد الاثمة و المهديين و
سلم تسليمًا.

بله، به طور قطع همین طور است. فرشتگان با رؤیای صالحه آنها را به درستی راه و
روش و استقامت ورزی و حُسن عاقبتشان بشارت می دهند؛ چرا که آنها بر مسیر ولایت
خدا گام برمی دارند و ولی خدا را پیروی می کنند.

وفي هذه الآية: (لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) ([150])، قال الرسول (صلى الله عليه و آله و سلم): (الرؤيا الصالحة) ([151]).

و در مورد این آیه: (بشارت است ایشان را در زندگانی این دنیا). ([152]) پیامبر خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمود: «رؤياى صالحه است». ([153])

في الحديث عن جابر عن أبي جعفر (عليه السلام)، قال: قال رجل لرسول الله في قول الله عز وجل: (لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا)، قال: (هي الرؤيا الحسنة يرى المؤمن فيبشر بها في دنياه) ([154]).

در حدیث از جابر از ابو جعفر (عليه السلام) آمده است که آن حضرت فرمود: مردی از رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) درباره‌ی این سخن خداوند عز و جل (بشارت است ایشان را در زندگانی این دنیا) سوال کرد. فرمود: «این رؤیای حسنه است که مؤمن می بیند و با آن به او در دنیایش بشارت داده می شود». ([155])

ولو تدبرت كلام الله قبل هذه الآية وبعدها: (أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ * الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ * لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ * وَلَا يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ([156]). وفي هذه الآيات:

و اگر در سخن خدا پیش و پس از این آیه تدبّر کنی: (آگاه باشید که بر دوستان خدا بیمی نیست و غمگین نمی شوند * کسانی را که ایمان آوردند و پرهیزگاری می کردند * بشارت است ایشان را در دنیا و آخرت. کلمات خدا را تبدیلی نیست. این است کامیابی بزرگ * سخن آنان تو را محزون نسازد. عزت به تمامی از آن خداوند است، او که شنوای دانا است). ([157]) و همچنین در این آیات:

إن هؤلاء الذين قال عنهم تعالى: (لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) أي يرون رؤيا تبشرهم بصلاح اعتقادهم وحسن عاقبتهم وصفهم تعالى بأنهم أولياء الله المتقون

في الآيات قبلها: (أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ * الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ)، أي إن الذين يرون المبشرات هم أولياء الله المتقون.

این کسانی که حق تعالی درباره‌شان می‌فرماید: (بشارت است ایشان را در زندگانی این دنیا) یعنی رؤیایی می‌بینند که آنها را به درست بودن عقیده و حسن عاقبت‌شان بشارت می‌دهد، در آیات پیشین حق تعالی آنها را به اولیای تقوایشه‌ی خداوند توصیف فرموده است (آگاه باشید که بر دوستان خدا بیمی نیست و غمگین نمی‌شوند * کسانی را که ایمان آوردند و پرهیزگاری می‌کردند)؛ یعنی کسانی که مبشرات (بشارت دهنده‌ها) را می‌بینند، اولیای باتقوای خدا هستند.

إن هذه الرؤى المبشرة - بحسن عاقبتهم - التي يراها المؤمنون وصفها تعالى بأنها كلامه سبحانه وتعالى، وهي حق لا تتبدل، وهي (من الغيب) الذي يُطلع عليه الله أوليائه المتقين (لا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ).

حق تعالی این رؤیاهای بشارت‌دهنده به حسن عاقبت‌شان را که مؤمنان می‌بینند، کلام خودش به شمار می‌آورد و این حقی است که تغییر و تبدیلی در آن نیست، و این «از جمله امور غیبی» است که خداوند، اولیای باتقوای خودش را بر آن آگاه می‌سازد (کلمات خدا را تبدیلی نیست. این است کامیابی بزرگ).

إن الله سبحانه وتعالى بيّن أن الذين يعادون الأنبياء لا يصدقون بكلام الله في الرؤيا، وأمر سبحانه الرسول والمؤمنين أن لا يحزنوا لتكذيب هؤلاء الرؤيا، (ولا يحزنك قولهم إن العزة لله جميعاً هو السميع العليم)؛ لأن هؤلاء لا يكذبون الرسول والمؤمنين فحسب، بل هم يكذبون الله؛ لأنهم يجحدون آياته: (قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لِيَحْزُنَكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ) [158].

خداوند سبحان و متعال، روشن ساخته است کسانی که با انبیا دشمنی می‌کنند، کلام خدا در عالم رؤیا را تصدیق نمی‌کنند و او سبحانه به فرستاده و مؤمنان دستور داده که از تکذیب رؤیا توسط این عده اندوهناک نشوند (سخن آنان تو را محزون

نسازد. عزت به تمامی از آن خداوند است، او که شنوای دانا است؛ چرا که این افراد تنها پیامبر و مؤمنان را تکذیب نمی‌کنند بلکه آنها خداوند را تکذیب می‌کنند؛ چرا که آنها منکر آیات خدا می‌باشند: (می‌دانیم که سخنان تو را اندوهگین می‌سازد، ولی اینان تنها تو را تکذیب نمی‌کنند بلکه این ستمکاران، سخن خداوند را انکار می‌کنند).
([159])

فالرؤيا آيات الله، وكلمات الله، وهي الميزان الحق الذي يعرف به الإنسان أنه على جادة الحق، وعلى الصراط المستقيم، والذين يجحدون بالرؤيا هم أعداء الله المكذبون للأنبياء والأوصياء (عليهم السلام)، (فَإِنَّهُمْ لَا يُكذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ).

بنابراین رؤیا، آیات خدا و کلمات خدا است و میزان حقی است که انسان با آن در می‌یابد در مسیر حق گام برمی‌دارد و بر صراط مستقیم می‌باشد؛ و کسانی که رؤیا را انکار می‌کنند، دشمنان خداوند که انبیا و اوصیا (علیهم السلام) را تکذیب می‌نمایند: (ولی اینان تنها تو را تکذیب نمی‌کنند بلکه این ستمکاران، سخن خداوند را انکار می‌کنند)

والقانون الإلهي من الآيات المتقدمة أن أولياء الله الذين آمنوا وكانوا يتقون لهم البشرى في الحياة الدنيا، أي إنهم لا بد أن يرون أو يُرى لهم ما يبشرهم باستقامة طريقهم وعقيدتهم، فالذين لا يرون ولا يُرى لهم ما يبشرهم باستقامة طريقهم ليسوا من أولياء الله، بل ولا من الذين آمنوا، ولا من المتقين.

قانون الهی، در آیات پیشین این است که اولیای خدا که ایمان آورده‌اند و تقوا پیشه کرده‌اند، در این دنیا بشارتی از برای آنان است؛ یعنی آنها حتماً باید ببینند یا به آنها نشان داده شود آنچه را که درستی راه و عقیده‌شان را به آنها بشارت می‌دهد. کسانی که چیزی را که بشارت‌دهنده‌ی آنها به درستی راه‌شان است نمی‌بینند یا به آنها نشان داده نمی‌شود، در زمره‌ی اولیای خداوند نیستند، و حتی جزو کسانی که ایمان آورده‌اند نیز نمی‌باشند و در زمره‌ی متقین نیز به شمار نمی‌روند.

والآن إذا انتقلنا إلى آية أخرى تُبيِّن فائدة الصيام: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) ([160])، أي إن الصيام كُتِبَ عليكم رجاء أن تكونوا متقين، والمتقي يعلم تقواه من الله سبحانه بالميزان الإلهي الحق وهو: (كلمات الله وآيات الله) التي يجحد بها الظالمون، وهي الرؤيا المباشرة كما عرفنا من الآيات المتقدمة.

حال اگر به سراغ آیهی دیگری برویم که فایدهی روزه گرفتن را بیان می‌کند: (ای کسانی که ایمان آورده‌اید، روزه داشتن بر شما مقرر شد، همچنان که بر کسانی که پیش از شما بوده‌اند مقرر شده بود، تا پرهیزگار شوید) ([161])؛ یعنی روزه داشتن بر شما مقرر شده است به این امید که پرهیزگار شوید. فرد باتقوا از سوی خدای سبحان با میزان الهی حق که همان «کلمات خدا و آیات خدا» است و ظالمان اینها را انکار می‌کنند، از تقوای خود باخبر می‌شود و این همان رؤیای بشارت دهنده‌ای است که از آیات پیشین دریافتیم.

إِنَّ، فالذي لا يرى ولا يرى له المبشرات باستقامة طريقه ليس من المتقين، بل- ولا من- الصائمين بحسب. هذه الآية، وكم- من- صائم- ليس له- من- صيامه- إلا الجوع والعطش ([162])، وهؤلاء الذين ينكرون الرؤيا أرواحهم منكرا لوجود الله، (فَأَنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ).

بنابراین، کسی که بشارت‌دهنده‌هایی بر اینکه بر راه مستقیم گام برمی‌دارد، نبیند و برای او نبینند، در زمره‌ی متقین نیست و حتی طبق این آیه، جزو روزه‌داران هم محسوب نمی‌شود، و چه بسیارند روزه‌دارانی که از روزه جز گرسنگی و تشنگی بهره‌ای نمی‌برند ([163]) و کسانی که رؤیا را انکار می‌کنند، ارواح‌شان منکر وجود خداوند است: (ولی اینان تنها تو را تکذیب نمی‌کنند بلکه این ستمکاران، سخن خداوند را انکار می‌کنند).

[148] - فصلت : 30.

[149] - فصلت: 30.

[150] - یونس : 64.

[151] - عن عبادة بن الصامت، قال: سألت رسول الله (ص) عن قوله تعالى: (لهم البشرى في الحياة الدنيا)، قال: (هي الرؤيا الصالحة يراها المؤمن أو يرى له) بحار الأنوار: ج 58 ص 180.

[152] - یونس: 64.

[153] - از عبادت بن صامت روایت شده است: از رسول خدا ص درباره‌ی این سخن حق تعالی (لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) (بشارت است ایشان را در زندگانی این دنیا) سوال کردم. فرمود: «منظور رؤیای صالحه است که مؤمن می‌بیند یا برایش دیده می‌شود». بحار الانوار: ج 58 ص 180.

[154] - الكافي : ج 8 ص 90، الأحلام والحجة على أهل ذلك الزمان .

[155] - کافی: ج 8 ص 90، رؤياها و حجّت برای اهل آن زمان.

[156] - یونس : 62 - 65.

[157] - یونس: 62 تا 65.

[158] - الأنعام : 33.

[159] - انعام: 33.

[160] - البقرة : 183.

[161] - بقره: 183.

[162] - أنظر حديث رسول الله (ص) حيث يقول (ص): (زُبَّ صَائِمٍ حَظُهُ مِنْ صِيَامِهِ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ، وَزُبَّ قَائِمٍ حَظُهُ مِنْ قِيَامِهِ السَّهَرُ) وسائل الشيعة : ج 1 ص 72.

[163] - به حدیث رسول خدا ص بنگرید که می‌فرماید: «چه بسا بهره‌ی روزه‌دار از روزه‌اش، جز گرسنگی و تشنگی و چه بسا بهره‌ی شب‌زنده‌داری جز بی‌خوابی نباشد». وسایل الشیعه: ج 1 ص 72.